

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มภูหลวง

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

Instructional Leadership of School Administrators in the Phu Luang Group, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province

ธนิตฐา แซ่ดิดิ¹ และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Thanitta Shaddick¹ and Wiralpath Wongwatkasem²

Nakhonratchasima College

Corresponding Author E-mail : fernnatcha11030@gmail.com, wiralpath@nmc.ac.th

(Received: 17 April, 2026 ; Edit: 18 April, 2026; accepted: 18 April, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มภูหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t (t-test Independent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the instructional leadership of school administrators in the Phu Luang group, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province ; and 2) to compare the instructional leadership of these administrators classified by educational attainment and work experience. The research sample consisted of 113 school administrators and teachers under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4 during the 2025 academic year. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and participants were selected through stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and independent samples t-test.

The research findings were as follows

1. The instructional leadership of school administrators in the Phu Luang group, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province, was overall at a high level.
2. The comparison of opinions toward instructional leadership, classified by educational attainment and work experience, revealed that participants with different levels of education and years of work experience did not significantly differ in their perceptions of the administrators' instructional leadership, both overall and in individual aspects, at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Leadership, Academic Leadership, School Administrator

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือหลักที่ช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์คุณภาพให้กับประเทศ ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งความมั่นคงของชาติ การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ จากการเปลี่ยนแปลง ของโลก เช่น การปฏิวัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมและการเคลื่อนย้ายแรงงานในบริบทโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2563) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว โดยเน้นทั้งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโลก ทั้งนี้ นโยบายการศึกษาของไทยถูกกำหนดอย่างชัดเจน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม พร้อมทั้งกำหนดสิทธิของประชาชนในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12-13 ยังกำหนดเป้าหมายให้การศึกษาเป็นฐานสำคัญในการสร้างคนที่มีสมรรถนะสูง สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกรอบนโยบายที่ชัดเจน แต่การปฏิบัติใน

ระดับสถานศึกษายังคงประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะความพร้อมของผู้บริหารและครูในการปรับตัวสู่การเรียนรู้ยุคใหม่

คุณภาพชีวิตของผู้เรียนถือเป็นผลลัพธ์สำคัญของระบบการศึกษา หากผู้เรียนได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างเหมาะสม ก็จะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงไม่เพียงแต่มุ่งเน้นด้านวิชาการ แต่ยังต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิต การเสริมสร้างคุณธรรม และการส่งเสริมสุขภาพะทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยรวม (UNESCO, 2015) การสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ รวมทั้งเน้นบทบาทของครูและผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนในมิตินี้จึงสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต

ในระดับพื้นที่ กลุ่มโรงเรียนภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กึ่งชนบทและกึ่งเมือง ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่น ภายใต้บริบทเช่นนี้ การจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนภูหลวงจึงต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และการปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4, 2566) แม้โรงเรียนในกลุ่มภูหลวงจะมีศักยภาพในการพัฒนา แต่ยังคงพบข้อจำกัดหลายด้าน โดยเฉพาะในส่วนของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ส่งผลให้การพัฒนาศูนย์การบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา รวมถึงการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนยังดำเนินไปอย่างล่าช้า การขาดการสนับสนุนที่ชัดเจนในระดับภาวะผู้นำ ทำให้การพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มโรงเรียนภูหลวงยังไม่เต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในพื้นที่อย่างแท้จริง

จากบริบทของกลุ่มโรงเรียนภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ไม่สามารถขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิตของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การสร้างผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์และสมรรถนะสูง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวงให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนภูหลวง เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของผู้บริหารให้สามารถทำหน้าที่ผู้นำทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงจะช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่ แต่ยังเป็นการสร้างรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป (Fullan, 2014; Leithwood, Harris, & Hopkins, 2020)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน กลุ่มภูหลวงอำเภอปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวน 159 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 จำนวน 113 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2568) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ ฮอลลิงเจอร์ และ เมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ซึ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน

3.3 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามมาจาก อรรถพล ประเสริฐสังข์ (พ.ศ.2566)

3.5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

3.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

3.7 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งใช้วิธีการพิจารณาแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 มาใช้ จากนั้นจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.8 นำแบบสอบถามที่ได้รับนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมนำไปทดลองใช้ (Try - Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนบ้านท่าเลื้อนสามัคคี (คส.5 อุบลรัตน์) อำเภอปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 15 คน ผู้บริหารในกลุ่มอำเภอปากช่อง จำนวน 15 คน รวม 30 คน

3.9 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990)

3.10 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า t – test (Independent Samples)

5.4 ผู้วิจัยได้นำข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มภูหลวง อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏดังตารางที่ 2-7

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.06	0.63	มาก
2	ด้านการบริหารการเรียนการสอน	4.05	0.71	มาก
3	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.03	0.72	มาก
4	ด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.06	0.70	มาก
5	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.01	0.74	มาก
ภาพรวม		4.04	0.71	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.70) ด้านการบริหารการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.71) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.72) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.74)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อต่อ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.08	0.58	4.14	0.55	0.54	.590
2	ด้านการบริหารการเรียนการสอน	4.06	0.60	4.12	0.57	0.50	.620
3	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.05	0.59	4.09	0.56	0.35	.762
4	ด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.07	0.60	4.11	0.55	0.36	.720
5	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.02	0.63	4.06	0.60	0.32	.748
ภาพรวม		4.06	0.57	4.10	0.55	0.41	.684

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ประสบการณ์ในการทำงาน					
		ต่ำกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.08	0.56	4.14	0.58	0.62	.538
2	ด้านการบริหารการเรียนการสอน	4.07	0.59	4.11	0.60	0.36	.721
3	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ของโรงเรียน	4.06	0.62	4.03	0.60	0.27	.787
4	ด้านการติดตามความก้าวหน้าของ นักเรียน	4.09	0.60	4.10	0.56	0.12	.905
5	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียน การสอน	4.04	0.61	4.06	0.63	0.18	.856
ภาพรวม		4.07	0.57	4.09	0.56	0.23	.820

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน รองลงมาคือ ด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการบริหารการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการขับเคลื่อนงานวิชาการของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายทางการศึกษา การติดตามผลการดำเนินงาน และการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารต้องดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความเข้าใจและรับรู้ทิศทางการพัฒนาโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน รองลงมาคือด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและด้านการบริหารการเรียนการสอน ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ ขณะที่ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนและด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในลำดับถัดมา อาจเนื่องมาจากเป็นด้านที่ต้องอาศัยทรัพยากร การมีส่วนร่วม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลายมิติ ทั้งด้านกายภาพ สังคม และจิตวิทยาการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ทุกด้านยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีความเข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชร แก้วใส (2568) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับ รัชนิ พงษ์สุวรรณ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนอำเภอเมืองนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่พบว่ามีผลสอดคล้องกัน สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ทั้งในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและโรงเรียนเอกชน ต่างปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบนโยบาย มาตรฐาน และแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางทางวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การติดตามคุณภาพผู้เรียน และการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การนิเทศติดตาม และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ยังมีส่วนช่วยยกระดับและรักษามาตรฐานการดำเนินงานด้านวิชาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้ผลการวิจัยในบริบทพื้นที่และประเภทสถานศึกษาที่แตกต่างกันให้ผลในลักษณะใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า แม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน แต่ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบนโยบาย แนวทาง และมาตรฐานการบริหารงานวิชาการเดียวกัน ทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้รูปแบบและแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการมีความเป็นมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การนิเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่ ทำให้ความรู้ ทักษะ และแนวคิดด้านการบริหารงานวิชาการมีความใกล้เคียงกัน แม้จะมีความแตกต่างด้านระดับการศึกษา ดังนั้น ระดับการศึกษาอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของสถานศึกษากลุ่มนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ โปขุนทด (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสุรธรรมพิทักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ผลวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสุรธรรมพิทักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับอลิน จันทรมัย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ความสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้อื่นที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบนโยบาย มาตรฐาน และแนวทางการบริหารงานวิชาการเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีลักษณะเป็นระบบและมีทิศทางใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การอบรม การนิเทศติดตาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยังมีส่วนช่วยยกระดับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการบริหารงานวิชาการให้แก่ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความแตกต่างด้านระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานไม่ส่งผลต่อการแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างชัดเจน อีกทั้งบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันมีการกำหนดขั้นตอนและเป้าหมายที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานในลักษณะเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายเรื่องที่รายงานผลในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มภูหลวง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ต่างปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบนโยบาย มาตรฐาน และแนวทางการบริหารงานวิชาการเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีลักษณะเป็นมาตรฐานและมีทิศทางใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา การนิเทศ ติดตาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ยังมีส่วนช่วยลดช่องว่างของประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยสามารถเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เหมาะสมได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากก็ต้องปฏิบัติตามแนวทางและเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้น ประสบการณ์ในการทำงานอาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของสถานศึกษากลุ่มนี้ ปรีชญา รูปดำ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกัน โดยรวมมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับฉัตรไพบรญาณ กระจุก (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนห้วยน้ำหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนห้วยน้ำหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เหตุผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันถูกกำหนดไว้ภายใต้กรอบนโยบาย มาตรฐาน และแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนและเป็นระบบเดียวกัน ไม่ว่าผู้บริหารจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากหรือน้อย ต่างต้องดำเนินงานด้านวิชาการตามระเบียบ แนวปฏิบัติ และเป้าหมายเดียวกันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งผลให้การแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการมีลักษณะใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การอบรม การนิเทศติดตาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพในระดับเขตพื้นที่ ยังช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการบริหารงานวิชาการให้แก่ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยสามารถเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เหมาะสมได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากก็ต้องปฏิบัติงานภายใต้แนวทางและเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้น ประสบการณ์ในการทำงานจึงอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการวางแผนพัฒนาและเสริมสร้างบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น

2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้บริหารและครู เช่น การนิเทศภายใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ เช่น ขนาดสถานศึกษา รูปแบบการบริหาร หรือบริบทของชุมชน เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานหรือการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกต เพื่อให้เข้าใจบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงลึกและสะท้อนสภาพการปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) และฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2563). *รายงานการพัฒนาการศึกษาไทยประจำปี 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566*. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- UNESCO. (2015). *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4*. UNESCO.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>
- Fullan, M. (2014). *The principal: Three keys to maximizing impact*. Jossey-Bass.